LIETUVOS BANKO TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO DIREKTORIUS

SPRENDIMAS DĖL X.X. IR AB SEB BANKO GINČO NAGRINĖJIMO

2025-06-18 Nr. 429-132
Vilnius

Lietuvos bankas gavo pareiškėjo X.X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir AB SEB banko (toliau – bankas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2024 m. gruodžio 17 d. Jungtinių Amerikos Valstijų iždo departamento Užsienio aktyvų kontrolės biuras (angl. *Office of Foreign Assets Control*) (toliau – OFAC)) viešai paskelbė apie pareiškėjui taikomas sankcijas dėl dalyvavimo globalioje neteisėtoje prekyboje narkotikais.

Atsižvelgdamas į pirmiau minėtą informaciją, bankas priėmė sprendimą nuo 2025 m. sausio 21 d. su pareiškėju nutraukti visus dalykinius santykius – nutraukti su banku sudarytas sutartis ir uždaryti pareiškėjo sąskaitas banke.

Pareiškėjas kreipėsi į banką ir, be kita ko, pareikalavo, kad bankas jo banko sąskaitoje esančias lėšas – 82 000 Eur išduotų jam grynaisiais pinigais. Bankas nesutiko tenkinti pareiškėjo reikalavimo ir paprašė pareiškėjo nurodyti jo sąskaitą kitoje finansų įstaigoje arba trečiojo asmens sąskaitą, į kurią bankas galėtų pervesti pareiškėjui priklausančias lėšas. Pareiškėjui nesutikus su banko siūlymu, tarp šalių kilo ginčas.

Kreipimesi dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo pareiškėjas teigė, kad bankas su pareiškėju nutraukė dalykinius santykius ir uždarė visas jo sąskaitas banke, tačiau jose liko pareiškėjui priklausančių lėšų. Pareiškėjas paaiškino, kad neturi kitose finansų įstaigose mokėjimo sąskaitų ir neturi galimybių lėšų pervesti į trečiojo asmens vardu atidarytą sąskaitą pas kitą mokėjimo paslaugų teikėją. Dėl šios priežasties vienintelis būdas, kaip jis gali atsiimti jam priklausančias lėšas iš banko sąskaitos, kad šias lėšas bankas pareiškėjui išduotų grynaisiais pinigais. Pareiškėjas pažymėjo, kad lėšos, esančios jo banko sąskaitoje, nėra apribotos, šios lėšos priklauso jam, o šių lėšų kilmė nėra ginčijama. Taip pat nėra ir jokių kitų aplinkybių, dėl kurių lėšos negali būti išduotos grynaisiais pinigais, todėl pareiškėjo prašymu šios lėšos jam turi būti išduotos grynaisiais pinigais. Pareiškėjas teigia, kad nors bankas nurodė, jog grynųjų pinigų išdavimo operacijų banke paslaugos neteikia, tačiau tokie banko teiginiai yra niekuo nepagrįsti ir yra neteisingi, nes viešai skelbiama, kad bankas vykdo operacijas grynaisiais pinigais (priima ir išduoda grynuosius). Pareiškėjas prašė įpareigoti banką lėšas, esančias jo banko sąskaitoje – 82 000 Eur, išmokėti jam grynaisiais pinigais.

Bankas pateiktame atsiliepime Lietuvos bankui nesutiko tenkinti pareiškėjo reikalavimo ir prašė jį atmesti kaip nepagrįstą. Bankas teigė negalintis pareiškėjui lėšų jo banko sąskaitoje išduoti grynaisiais pinigais, nes bankas nuo 2019 m. gruodžio 2 d. neatlieka grynųjų pinigų operacijų banko skyriuose. Bankas teigia, kad pareiškėjui lėšas gali grąžinti jas pervedant į pareiškėjo vardu atidarytą sąskaitą pas kitą mokėjimo paslaugų teikėją, kuriam nėra taikomos sankcijos, arba į kito asmens sąskaitą, kuri būtų pas kitą mokėjimo paslaugų teikėją, kuriam nėra taikomos sankcijos, įskaitant JAV sankcijas.

Pateikdamas papildomus paaiškinimus bankas teigė, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos bankų įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi, bankas turi teisę teikti visas finansines paslaugas, tarp jų ir finansines paslaugas užsienio valiuta, jei ši teisė neapribota pagal šį ir kitus įstatymus. Ši nuostata suteikia bankui teisę, bet ne pareigą, teikti visas finansines paslaugas, įskaitant susijusias su grynaisiais pinigais. Taigi bankas gali pats pasirinkti, kurias finansines paslaugas nori ir gali teikti klientams.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 44 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Pareiškėjo ir banko ginčas kilo dėl banko atsisakymo pareiškėjui grynaisiais pinigais išmokėti lėšas, esančias jo banko sąskaitoje, po to, kai bankas su pareiškėju nutraukė dalykinius santykius. Pareiškėjas teigia, kad bankas nepagrįstai neišduoda jam priklausančių lėšų jo banko sąskaitoje grynaisiais pinigais, nes šios lėšos jam priklauso nuosavybės teise ir joms nėra taikomi jokie apribojimai. Bankas teigia neteikiantis grynųjų pinigų išmokėjimo paslaugos banko skyriuose ir siūlo pareiškėjui priklausančias lėšas pervesti į kitą jo sąskaitą kitoje finansų įstaigoje, kur nebūtų taikomos sankcijos, arba pareiškėjo nurodytam trečiajam asmeniui, kuriam nebūtų taikomos sankcijos.

Siekiant išspręsti tarp pareiškėjo ir banko kilusį ginčą, Lietuvos banko vertinimu, būtina nustatyti, ar bankas, nutraukęs dalykinius santykius su pareiškėju, privalo lėšas, esančias jo banko sąskaitoje, išduoti grynaisiais pinigais.

Nagrinėjamo ginčo byloje nustatyta, kad bankas 2025 m. sausio 21 d. priėmė sprendimą su pareiškėju nutraukti visus dalykinius santykius po to, kai 2024 m. gruodžio 17 d. OFAC viešai paskelbė apie pareiškėjui taikomas sankcijas dėl dalyvavimo globalioje neteisėtoje prekyboje narkotikais. Pareiškėjas reikalauja lėšas, esančias jo banko sąskaitoje, jam išmokėti grynaisiais pinigais.

Vertinant pareiškėjo reikalavimo bankui pagrįstumą, svarbu pažymėti, kad nei specialieji, nei bendrieji teisės aktai nenustato pareigos ir (ar) draudimo bankui, nutraukus banko sąskaitos sutartį, lėšas, esančias banko sąskaitoje, išmokėti grynaisiais pinigais.

Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo 12 straipsnio 6 dalyje tik nustatyta mokėjimo paslaugų teikėjo teisė nutraukti neapibrėžtam terminui sudarytą bendrąją sutartį, pranešimą apie nutraukimą pateikiant raštu arba naudojant kitą patvariąją laikmeną, ne vėliau kaip prieš šešiasdešimt kalendorinių dienų iki bendrosios sutarties nutraukimo.

Banko sąskaitos nutraukimą taip pat reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.927 straipsnis, kurio 4 dalyje nustatyta, kad, nutraukus banko sąskaitos sutartį, lėšų likutis sąskaitoje išduodamas klientui arba jo nurodymu pervedamas į kitą sąskaitą ne vėliau kaip per penkias darbo dienas nuo atitinkamo rašytinio kliento pareiškimo gavimo dienos. Jeigu klientas nedavė nurodymo pervesti lėšas į kitą sąskaitą, bankas lėšas perveda į banko vidines sąskaitas. Taigi nei Mokėjimų įstatymas, nei Civilinis kodeksas nereglamentuoja ar kitaip nenustato pareigos ir (ar) draudimo bankui, nutraukus dalykinius santykius su klientu (nutraukus banko sąskaitos sutartį), lėšas, esančias banko sąskaitoje, jam išmokėti grynaisiais pinigais.

Vertinant pirmiau minėtą Civilinio kodekso 6.927 straipsnio 4 dalies nuostatą, galima teigti, kad, nutraukus banko sąskaitos sutartį, lėšų likutis gali būti išmokėtas keliais būdais: tiek išduodant lėšas, tiek ir jas pervedant į kitą, paties asmens nurodytą sąskaitą. Taigi teisės aktai numato galimybę, tačiau ne pareigą, šalims pasirinkti lėšų grąžinimo būdą.

Vertinant pareiškėjo reikalavimo bankui pagrįstumą, svarbu atsižvelgti į sutartines šalių nuostatas. Banko Bendrųjų paslaugų teikimo taisyklių 9 punkte reglamentuojama Bendroji sutartis, įskaitant ir jos nutraukimą. Minėtame punkte ginčo šalys yra sutarusios, kad, nutraukiant Bendrąją sutartį ir uždarant mokėjimo sąskaitą, „joje esantį lėšų likutį jūsų rašytiniu prašymu pervedame į kitą jūsų nurodytą sąskaitą ne vėliau kaip per 5 kalendorines dienas nuo prašymo nutraukti Bendrąją sutartį pateikimo dienos; pervedame į bet kurią kitą jūsų sąskaitą banke (jeigu ją turite) arba į banko vidinę sąskaitą, jeigu neturite savo sąskaitos ir nenurodote kitos sąskaitos lėšoms pervesti. Lėšas, pervestas į banko vidinę sąskaitą, jūsų rašytiniu prašymu pervesime į kitą jūsų nurodytą sąskaitą.“

Kaip matyti iš šalių sudarytos sutarties nuostatų, ginčo šalys sutartyje aiškiai yra aptarusios būdą – lėšų išmokėjimą pavedimu į kitą sąskaitą, kuriuo pareiškėjui bus grąžinamos lėšos iš jo banko sąskaitos, nutraukus sutartį ir uždarius banko sąskaitą.

Lietuvos banko nuomone, atsižvelgiant į pirmiau minėtą teisinį banko sąskaitos sutarties nutraukimo reglamentavimą, nors lėšų išmokėjimas grynaisiais pinigais teisės aktais nėra draudžiamas, tačiau, kaip minėta, teisės aktai nenustato bankui pareigos lėšas išmokėti grynaisiais pinigais. Be to, nagrinėjamo ginčo atveju ginčo šalys sutartyje yra aiškiai susitarusios, kad, nutraukus sutartį ir uždarius banko sąskaitą, lėšų likutis sąskaitoje bus išmokamas pavedimu į kitą sąskaitą, bet ne išduodamas grynaisiais pinigais, kaip reikalauja pareiškėjas. Atsižvelgiant į minėtą reglamentavimą, galima teigti, kad banko pasiūlymas pareiškėjui lėšas išmokėti pavedimu į kitą sąskaitą neprieštarauja Civilinio kodekso 6.927 straipsnio 4 daliai bei ginčo šalių sutarties nuostatoms.

Atsižvelgiant į pirmiau minėtą informaciją, vertintina, kad pareiškėjo reikalavimas bankui lėšas jo banko sąskaitoje išduoti grynaisiais pinigais yra nepagrįstas, todėl atmestinas.

Į esminius šalių išdėstytus argumentus atsakyta, o kiti šalių nurodyti argumentai neturi esminės reikšmės sprendimo teisėtumui ir pagrįstumui, todėl dėl jų Lietuvos bankas plačiau nepasisako. Lietuvos banko pareiga priimti motyvuotą sprendimą neturėtų būti suprantama kaip reikalavimas detaliai atsakyti į kiekvieną šalių argumentą[1].

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X.X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio Lietuvos banko sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui, prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius Arūnas Raišutis

[1] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. spalio 5 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-382/2010; 2010 m. gruodžio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2010 ir kt.